

SZEKERES ERZSÉBET TEXTILMŰVÉSZNŐ MUNKÁSSÁGÁNAK MÉLTATÁSA

Amikor értesültem Szekeres Erzsébet Magyar Örökség-díjáról, újra olvastam 1995-ből a díj leírását, ebből idézek : „*azon teljesítmények elismerésére adományozható, amelyek a magyar önazonosság tudat szempontjából maghatározóan fontosnak minősíthetők, s az unokáink unokái számára is példát jelentenek.*” Ez bizony legalább öt generáció, száz, százhusz év, ám Szekeres Erzsébet Fésűs Éva kedvelt, nagy példányszámban megjelent mesekönyveinek, a Benedek Elek gyűjtötte, évezredek megélt népmeséinek illusztrátoraként könnyedén túllép még tíz generáción is. A Magyar Örökség-díj Bírálóbizottságához beküldött ajánlás mottója Keresztury Dezső: Énekelj! című versének néhány versszaka volt. Az egyik tökéletesen jellemzi azt az állapotot, amelyben a múlt század ötvenes-hatvanas éveinek fordulóján a magyarság élt : „*Emlékezetét ha elejti, / Arcát ha sötétbe rejti /, Szavát, dalait ha felejtí:/ Ppor, hó, üres árny a nép.*” Szekeres Erzsébet textilművész nő életműve, közel ezer alkotása, több mint háromszáz kiállítása ez ellen az önfeladás ellen tiltakozik. Textiljeivel énekel a tiszta források szépségéről, jóságáról, az igazság, az emlékezet és a szeretet megőrzéséről, amelyek minden időben erőt adnak hűségessnek maradni magyarságunkhoz. (A textiliák nem olyan romló anyagok, mint a kövek, ezt mutatja Szt. István királyi palástja, amely erős várakat, óriás katedrálisokat élt túl, lásd az esztergomi és a váradi vár, az aracsi vagy a somogyvári templomok sorsát!)

Művésszé önerőből a múlt század hatvanas éveiben vált, amikor a népművészettel együtt lélegző, az azt fenntartó parasztság felszámolása folyt. Az új akkor modernnek, ma trendinek mondott művészettől népünk, Illyés Gyula találó megfogalmazásával: „*még az izlését, a szépre-jóra való szomját is elvesztette.*” A tanulás és a művésszé érés folyamatát Szekeres Erzsébet az édesanyja emlékének ajánlott „*Gyümölcstermő örökség*” című, 2010-ben a Kairosz Kiadónál megjelent könyvében így írja le. „*Megtanultam, pontosabban visszatantultam több száz éves technikákat, szimbólumrendszereket és kézimunkáimat sajátos formavilággal egészítettem ki.*” Alkotásai három gránit alapra épülnek: a magyar népművészet évezredek örökségére, a gödöllői művésztelep népművészetre épülő sajátos hagyatékára és önmaga hitvallására. Idézem: „*a művészi kihívásokat nagy kegyelemnek tekintetem, amely az én szótáramban körültekintést, tiszteletet, teljes odaadást és becsületes munkát jelentett és jelent ma is.*”

A népművészet évezredek öröksége az első világháborút követően fakulásnak, majd pusztulásnak indult. 1937-ben, Szekeres Erzsébet születése előtti évben, Kodály Zoltán arról írt, hogy a nép életéből, lassan de kérérlhetetlenül írtja a hagyományt maga az élet, de bizakodik benne, hogy „*eljön az idő, mikor a művelt réteg a néptől átvett hagyományt új, művészi formába öntve, újra átadhatja a nemzeti közösségnek, a nemzetté vált népnek.*” Szekeres Erzsébet művészete ezt a kodályi prófécit teljesítette be.

Szekeres Erzsébet tudatosan vállalta a néphagyományok és a nemzeti kultúránkban azt továbbéltető gödöllői művésztelep örökségét. Ebben az örökségben azonban nemcsak az idő, de a történelmi kényszerek, a múlt értékeinek megtagadása is nagy pusztítást végzett. A kísérletező, epigonokat túlermelő kortárs művészet, lassan fél évszázada nem került közel a magyar nép szívéhez. Nincs hozzá kötődésük, gyökértelennek, üresnek érzik és szépet sem találnak benne.

Többször olvastam bele Szekeres Erzsébet kiállításainak vendégkönyveibe. Azokban a látogatók arról írnak, hogy a kiállítások szellemi és lelki élményekkel gazdagították őket, és gyönyörködtek a varrottasok, szövött és festett képek formagazdagságában, színvilágában, rövidebben szépségében és örülnek, hogy láthatták. (Freund Tamás világhírű agykutatónk szerint az öröm minden bennünk lévő jónak a legnagyobb táplálója!) Szekeres Erzsébet, mondhatjuk, a szépművészetet élesztette újjá, amelynek a nevét sem mondjuk ki, de ott lappang minden nagyanyánk kivarrta párnahuzatban, vert csipkében, templomaink mennyezet kazettáin, fafaragóink, fazekasaink tárgyaiban. Újraélesztésükhöz az életutak, életfák olvasható, érthető ábrázolására, a mézeskalácsosok üdőformáinak szőnyegre mentésére, népballadáink varrottas képekbe mentésére, a történelmi és szakrális témák, az emberi élet és hitvilág összetartozásának szimbólumokkal telített ábrázolásaihoz nagy hit és sok erő kellett. Ez sugárzik az Árpád-házi szentek és boldogok képcsarnokának 24 kárpitból álló sorozatán. Ajándékként az új gödöllői Szentháromság templomba került, ott hirdeti a középkori lelkeség és az adakozás méltóságát.

A meditatív lelkületű, református vallásban élő művésznő mélyen hiszi, hogy a magyarság önazonosságának megőrzéséhez nagy szükség van szentjeink és boldogjaink életpéldáira. Azok mindnyájunkat a méltó életre és egymás szeretetére buzdítanak. Ezt kívánta segíteni, amikor Szent Erzsébet évében, a szentet ábrázoló kárpitjaival megajándékozta Déva, Szentegyháza, Gyimesfelsőlok. Válaszút, Csíkszereda. Zsobok és Nagyvárad egyházi intézményeit, templomokat, árvaházakat. Gödöllőn minden felekezet templomát megajándékozta egy-egy liturgiájukhoz kapcsolódó textilképpel. A görög katolikus templom ajándéka „Krisztus síri leple”, a Magyar Posta idei húsvéti bélyegén és első napi borítékján látható. Sikeres bélyegtervezőnként alkotásait, művészi üzeneteit bélyegek, bélyegblokkok, alkalmi borítékok teszik világhírókká.

Kalocsán az érsekségnek ajándékozott 46 szakrális témájú textilképpel ez év március 15-én, állandó kiállítása nyílt, április 7-én pedig közel félszáz, néhány kivétellel újjal készített, keretezett textilképpel találkozhattunk a székesfehérvári Szent Korona Galériában a reformáció ötszázadik évfordulójára készült művészeti tárlatok közül a színes, sokoldalú tematikájú és történeti tekintetben rendkívül gazdag műalkotásaival.

Művészi üzenetei az Isten, a Család és a Haza hármásának összetartozásáról szólnak, a hitről, a szeretetről és a reményről. A szeretetről, amely minden dolog lényege, mert Isten szeretet. A hitről, amely olyan szépen szólal meg a Szenczi Molnár Albert fordította 90. zsoltárban : „*Tebenned bízunk eleitől fogva, Uram téged tartottunk hajlékunknak!*” És szólnak a reményről, arról, hogy egyszer majd valóra válnak Széchenyi István intelmei: „*Ne keressétek határaitokon kívül Magyarország javát és hírét: magatokban hevernek a valódi arany- és ezüstbányák, munkátlan, megnyitatlan.*” SZEKERES ERZSÉBET MUNKÁSSÁGA EZEKET A JELKÉPES ARANYBÁNYÁKAT SEGÍTI MEGNYITNI ÖNISMERETÜNK ÉS ÖNTUDATUNK GAZDAGÍTÁSÁRA!

Budapest, 2017. június 24

Kovács Gergelyné
kultúrtörténész